

Nr 94.

Av herr **Jansson** i Kalix **m. fl.**, om uppförande å ordinarie stat av befattningshavarna vid Tornedalens rättshjälpsanstalt.

Frågan om att bereda personalen vid Tornedalens rättshjälpsanstalt fastare anställningsformer än de för närvarande gällande har under de senaste åren ett flertal gånger framförts från anstaltens styrelse och senast i årets anslagsaskanden. Därvid konstaterar styrelsen, att även om arvodet varit föremål för en mindre justering under år 1952, så kunna de nuvarande förhållandena ändock icke betraktas såsom tillfredsställande.

När rättshjälpsanstalten inrättades var avsikten, att den till en början skulle få en provisorisk organisation, vilken sedermera efter det erfarenheter vunnits skulle göras fastare. Sålunda blevo föreståndaren och kanslisten anställda mot arvode enligt särskilda kontrakt. Någon pensionsrätt erhöll icke personalen. De erfarenheter, som vunnits sedan rättshjälpsanstalten började sin verksamhet den 1 oktober 1947, och den expansion, som förekommit vad gäller antalet handlagda ärenden (1948: 580; 1949: 945; 1950: 1 032; 1951: 1 011; 1952: 1 104 och 1953: 1 203), bestyrka till fullo, att anstalten fyller ett verkligt behov. Under nutida komplicerade samhällsförhållanden ökar de mindre bemedlades behov av rättshjälp år för år. Det mest ömmande behovet föreligger otvivelaktigt i Tornedalen. Bristen på advokater är där allttjämt lika stor, och den omständigheten att en stor del av befolkningen har finska språket som sitt modersmål försvårar kontakten med såväl myndigheter som advokater från andra orter. Anstaltens verksamhet har också omfattats av allmänheten med allt större förtroende, och allt talar för att behovet av rättshjälpsanstalten kommer att bestå jämväl i framtiden. 1949 års rättshjälpskommitté har i sitt betänkande framhållit betydelsen av att rättshjälpsanstalten bibehålles.

Vad sedan angår de arbetsuppgifter, som åvila anstaltens personal, så äro dessa betydligt mer krävande och betungande än de, som äro vanligt förekommande för personalen vid andra rättshjälpsanstalter. Att så är förhållandet är beroende dels av verksamhetsområdets vidsträckthet — området omfattar hela Torneå domsaga och Kalix domsaga med undantag av Råneå socken och har en ytvidd av 15 498,7 kvadratkilometer — och dels av att befolkningen i denna gränsbygd, vilket redan påpekats, i vid omfattning är huvudsakligen finskspråkig. För arbetets behöriga fullgörande måste det därför anses vara ett oeftergivligt krav, att personalen behärskar finska språket i tal och skrift.

För anstaltens fortsatta verksamhet är det sålunda av största vikt, att såväl anstaltens föreståndare som dess kanslist, vilka båda uppfylla de speciella kvalifikationer som måste ställas på personalen, och vilka därtill äro väl förtrogna med de särpräglade förhållanden som råda inom verksamhetsområdet, dels beredas förbättrad löneställning och dels erbjudas tryggare anställningsförhållanden. De nu rådande löne- och anställningsvillkoren bereda personalen ingen trygghet. Tillgången på kompetent arbetskraft, framför allt jurister med kunskap i finska språket, är ytterst begränsad. Härtill kommer att det från den privata sektorn föreligger stor efterfrågan på jurister med kunskap i finska språket. De ha inga svårigheter att erhålla privata tjänster med synnerligen förmånliga avlöningsförhållanden. Man måste vidare betänka de svårigheter, som alltid föreligga i fråga om rekrytering av personal till övre Norrland. Därest den vid rättshjälpsanstalten anställda personalen icke erhåller väsentligen förbättrade löne- och anställningsvillkor kan man befara, att såväl föreståndaren som kanslisten lämnar sina befattningar. Detta torde medföra, att anstaltens verksamhet på grund av ovannämnda svårigheter att erhålla kompetent personal icke kan fortgå. Konsekvensen härav blir den, att de inom verksamhetsområdet bosatta mindre bemedlades möjligheter att erhålla rättshjälp bli kraftigt begränsade. Även om anstaltens huvuduppgift är att lämna utomprocessuell rättshjälp, har anstaltens föreståndare varje år i ett stort antal fall varit förordnad såsom rättegångsombud enligt lagen om fri rättegång i tvistemål och som offentlig försvarare i brottmål. Föreståndarens arvoden ha i dessa mål tillfallit statsverket. Därest anstaltens verksamhet upphör, måste de rättshjälps sökande i stor omfattning söka sina ombud på andra orter, som ligga utanför anstaltens verksamhetsområde. De långa avstånden och befolkningens tvåspråkighet komma med nödvändighet i sin tur att medföra att ombuds- och försvarararvodena i varje mål bli mångdubbelt högre än vad nu är fallet och innebära en kraftig utgiftsökning för statsverket.

På grund härav hävdas att de av styrelsen föreslagna lönegradsplacementerna för föreståndaren i lönegrad 37 och kanslisten i lönegrad 19 äro väl motiverade med hänsyn till de arbetsuppgifter, som åvila nämnda befattningshavare.

Dessutom åberopas vad som uttalats dels i 1945 års lönekommittés betänkande del II och dels i SFS nr 542/1947. 1945 års lönekommitté förordar nämligen, att »den nu i betydande utsträckning anlitade formen med anställning mot arvode bör i största möjliga utsträckning undvikas och avvecklas för heltidsanställd personal». I SFS nr 542/1947 stadgas, att där Kungl. Maj:t icke meddelat annat beslut i anställningsformen, bör vederbörande myndighet beakta de uttalanden, som gjorts av 1945 års lönekommitté.

Under återopandande av det anförda hemställes,

att riksdagen måtte besluta, att de vid Tornedalens rätts-
hjälpansstalt arvodesanställda befattningshavarna måtte upp-
föras i ordinarie stat med föreståndaren i 37 lönegraden och
kanslisten i 19 lönegraden.

Stockholm den 22 januari 1954.

Ivar Jansson
i Kalix.

Märta Boman.

Harald Larsson
i Hedenäset.